

Odkaz a poselství doc. PhDr. Evy Melmukové – Šašecí k 21. červnu pronesl syn, ThDr. Petr Melmuk, Th.D.

Pietní shromáždění v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí k 403. výročí poprav 27 českých pánů na Staroměstském náměstí 21. 6. 2024.

České království hlásící se z více než 80% k reformačním církvím, bylo od roku 1526 spravováno panovníky z rodu Habsburků, kteří aktivně podporovali církev římskokatolickou. Habsburkové se systematicky snažili, v součinnosti zejména s jezuitským řádem, podporovat pronikání katolického vlivu do vládních struktur, školství, kultury i osobních a příbuzenských vztahů. I za těchto podmínek došlo v Českém království v r. 1609 k zákonnému zajištění svobody svědomí pro každého jednotlivce bez ohledu na jeho postavení ve společnosti. Šlo o Majestát Rudolfův, první zákon zajišťující v Evropě jedno ze základních lidských práv.

Tento Majestát byl opakovaně porušován; nakonec došlo k revolučnímu zvratu, místo habsburského panovníka byl zvolen Fridrich Falcký, hlavně však byla smluvně vytvořena Česká konfederace, která znamenala svazek pěti zemí Koruny české (Čechy, Morava, Slezsko, Horní a Dolní Lužice), k nimž přistoupily ještě Dolní i Horní Rakousy a nakonec i Uhry. Tento svazek byl řízen ústavou s protodemokratickými rysy; předpokládal krále voleného, nikoli dědičného. Konfederace prohlášená 31. 7. 1619 neměla dlouhého trvání, další vývoj přerušila bitva na Bílé Hoře 8. 11. 1620; v důsledku toho nastal hluboký zvrat poměrů. Zneplatněny byly nejen nová česká ústava, ale i Majestát Rudolfův; vše nahradilo Obnovené zřízení zemské (1627 pro Čechy, 1628 pro Moravu), které mj. zrušilo i svobodu vyznání a přikázalo pouze jediné vyznání římskokatolické.

Během třicetileté války nebylo ještě s konečnou platností rozhodnuto o dalším vývoji, situaci zpečetil teprve Vestfálský mír r. 1648. V té době velmi záleželo na tom, kdo ovládne radnice hlavních měst Čech a Moravy – Prahy a Brna. V obou případech byly radnice zachovány habsburskému státu a Obnovené zřízení zemské ovládlo s definitivní platností obě země. Zásada svobody svědomí byla překryta totalitním nárokem, kterému se měl každý jednatel ve všem bezpodmínečně podříditi.

Jako důraznou připomínku této skutečnosti dal postavit císař Ferdinand III. (ne obyvatelé města) v r. 1650 tzv. Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze. Jeho vzorem byl zejména Mariánský sloup v Mnichově z r. 1638, kde bělohorský vítěz bavorský vévoda Maxmilián děkuje Panně Marii za tehdejší vítězství, kdy pod jejím vedením byly zachráněny král, království, vláda, země a náboženství. Stejně děkuje i Ferdinand III. za záchranu města (Prahy).

Podrobně pak celou situaci a význam sloupu probírá v r. 1661 příští pražský arcibiskup Bedřich z Valdštejna. Smysl a poslání sloupu lze současným jazykem nejlépe ve vší stručnosti vyjádřit takto: Marie bojovnice, drtící všechno zlo včetně lidských nepřátel - heretiků, je středem celé Evropy; zdraví ji svatí patroni všech národů a klaní se jí obyvatelé všech končin (včetně těch, kde v té době žili protestanté a pravoslavní). Marie vede světskou moc církve, od ní mají králové svá pověření. Oč jiní musí teprve usilovat, Leopold už má dědičně, protože jeho otec zbudoval tento její pomník v srdci Evropy. Tolik svědectví nepopíratelného soudobého dokumentu.

Nová Československá republika chtěla navázat na tradici Majestátu Rudolfova a České konfederace, ne na tradici Obnoveného zřízení zemského. Sloup byl bohužel představitelem druhé alternativy. Způsob jeho odstranění jistě nebyl kulturním činem, je však pochopitelný v daném kontextu.

Dnešní aktuálnost celé problematiky souvisí s nesmírně vážným rozhodnutím, znovu jako v r. 1918: Majestát Rudolfův a Česká konfederace, svoboda svědomí a vzájemný respekt nebo Obnovené zřízení zemské, tedy nikoli svobodní občané, ale manipulovaní jedinci?